

**آشنایی با انچه حدیث
(کتب شش گانه)**

تألیف:

دکتر حسین تاجی گله داری

- شیوخ امام مسلم 31
 شاگردان ایشان 32
 تألیفات 34
 صحیح مسلم و ویژه گیهای آن 36
 شرح صحیح مسلم 39
 مختصر صحیح مسلم 40
 وفات 41
 امام ابوداود سیستانی 43
 شیوخ امام 44
 شاگردان امام 45
 تألیفات 46
 سنن ابی داود 47
 شرح سنن ابی داود 50
 وفات 51
 امام ابو عیسی ترمذی 52

فهرست مطالب

- سخن مؤلف 4
 مختصری از زندگی نامه امام محمد بن اسماعیل بخاری 8
 شیوخ ایشان 13
 شاگردان ایشان 14
 تألیفات 16
 صحیح بخاری وانگیزه ی تألیف 18
 ترتیب صحیح بخاری 21
 شرح صحیح بخاری 27
 مختصر صحیح بخاری 28
 وفات 29
 امام مسلم نیشاپوری 30

آشنایی با ائمه حدیث

4

- 72 شیوخ امام
- 73 شاگردان امام
- 74 تألیفات
- 75 کتاب سنن ابن ماجه
- 77 چاپ و شرح سنن ابن ماجه
- 78 وفات

3

آشنایی با ائمه حدیث

- 54 شیوخ امام
- 55 شاگردان امام
- 56 تألیفات
- 58 جامع یا سنن ترمذی
- 60 شرح جامع ترمذی
- 61 وفات
- 62 امام ابو عبد الرحمن نسایی
- 63 شیوخ امام
- 64 شاگردان
- 45 تألیفات
- 46 سنن نسایی
- 49 شرح سنن نسایی
- 70 وفات
- 71 امام ابن ماجه قزوینی

حدیث رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم بتوانم راه حق و مستقیم را از میان راههای باطل و کج بشناسم، و از حق پیروی نموده و از باطل اجتناب ورزم، خداوند بزرگ قرآن کریم را نازل فرمود و آن را از تحریف و تبدیل و تغییر و دگرگونی محفوظ نمود، همچنین شرح و بیان کننده قرآن؛ یعنی حدیث نبوی نیز توسط حافظان عادل و ثقه از تغییر و تبدیل و اضافه محفوظ داشت، بطوری که اگر شخصی شب در درون خانه اش حدیثی جعل کند و به رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم منسوب نماید، پیش از طلوع صبح ناقدان و حافظان حدیث دروغ اش را بر ملا نموده اند،

بسم الله الرحمن الرحيم

سخن مؤلف

الحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله
وعلى آله وصحبه ومن والاه اما بعد:

یکی از منتها و نعمتهای بی کران خداوند کریم بر این بنده ی گنهکار این است که محبت و عشق حدیث نبوی و علوم حدیث؛ بویژه علم رجال شناسی را در قلبم جای داد؛ تا در روشنایی

بله تاریخ اسلام سرشار از نام ائمه دین و حافظانی می باشد که برای حفظ و جمع آوری احادیث مصطفی صلی الله علیه وآله وسلم شبانه روز سعی و تلاش نمودند.

خواننده گرامی کتابچه ای که اکنون در دست دارید در اصل جزوه ی مختصری است که برای طلاب مدرسه علوم دینی گله دار در سال 75 شمسی جمع آوری و تهیه کرده بودم؛ تا کلید و راهنمایی برای شناخت راویان و ائمه حدیث باشد؛ از آنجایی که شناخت کتب سته ی حدیث و مؤلفین اش برای مسلمان بویژه نسل جوان و تحصیل کرده اهمیت بسزایی دارد عده ای از

محبان پیشنهاد بازنگری و چاپ این جزوه را ارائه دادند؛ که بنده نیز پیشنهاد آنان را پذیرفتم ، و بعد از بررسی و اضافه برخی مطالب، این کتابچه را به شما برادر و خواهر گرامی تقدیم می دارم، امید است که در درگاه الهی مورد قبول واقع گردد.

قابل یاد آوری است که بنده ی ناچیز کتب شش گانه حدیث، و سایر کتب حدیث از مسانید و سنن و اجزاء را از علما و محدثین عصر با سند متصل به رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم اجازه ی روایت دارم .

برخی از مشایخ اینجانب در سماع و اجازه

که سلسله اسانید هر کدام از این مشایخ در
دفاتر خاص روایت ثبت؛ و مشخص می باشد.
در پایان از خداوند مسئلت دارم که قلم عفو
بر گناهانم بکشد، پدر و مادر و سایر رفتگان
و مشایخم را غریق رحمت بگرداند.
و آخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمین.

خادم العلم والعلماء

دکتر حسین تاجی گله داری

شارجه - 12 ربیع الأول 1428هـ

برابر با فروردین 1386ش

روایت حدیث:

- 1- امام ومحدث شیخ بدیع الدین راشدی
سندی مکی رحمه الله تعالی.
- 2- محدث وزاهد بزرگوار شیخ محب الله شاه
راشدی سندی رحمه الله
- 3- محدث وفقیه بزرگ علامه محمد عاشق
الهی بلند شهری مدنی رحمه الله تعالی.
- 4- محدث وفقیه حافظ عبد المنان نور پوری
حفظه الله تعالی.
- 5- حافظ شیخ عبد السلام بهتوی حفظه الله
تعالی.

بود.

تاریخ نویسان می گویند: امام محمد بخاری در کودکی به علت بیماری نابینا گردید؛ وطیبیان از علاجش ناتوان شدند، مادرش بسیار غمگین بود و شبانه و روز دعا می کرد و از خدا می خواست که بینائی فرزندش به وی بازگرداند؛ شبی حضرت ابراهیم علیه السلام را در خواب دید که به او می گوید: بنخاطر دعاهایت خداوند بینائی فرزندت را به او برگردانیده است؛ پس چون صبح نمود دید که خداوند فرزندش را شفا داده و بینائی اش را به وی باز گردانیده است.

امام محمد بخاری از همان آغاز کودکی

1- مختصری از زندگینامه امام محمد بن

اسماعیل بخاری

امام ابو عبد الله محمد بن اسماعیل بن ابراهیم بن مغیره بن بردزبه جعفی بخاری، در روز جمعه بعد از نماز، در 13 ماه شوال سال 194 هجری در بخارا (یکی از شهرهای ازبکستان کنونی) در خانواده ای متدین چشم به دنیا گشود، پدرش اسماعیل، یکی از علمای حدیث، در آن زمان

شیفته علم حدیث بود، لذا تحصیلات خود را از مکاتب سنتی بخارا آغاز کرد، پس از فراگیری تحصیلات ابتدائی به حلقه‌ی دروس علمای حدیث پیوست، سپس برای تحصیل و فراگیری علم بیشتر به سرزمینهای دیگر مانند: نیشاپور، ری، بلخ، مکه، مدینه، بصره، کوفه، بغداد، دمشق، فلسطین و... که مراکز علمی آن زمان بشمار می آمدند، مسافرت کرد، او در این مسافرتها که به اقطار جهان نمود با بسیاری از حفاظ و اهل حدیث ملاقات کرد، واحادیث زیادی شنید و روایاتهای فراوانی نوشت.

امام بخاری حافظه و هوش خاصی داشت، بطوری که از همان دوران کودکی اساتیدش ضریب هوشی خارق العاده ای را در سیمایش می دیدند، روزی احمد بن حفص - یکی از اساتیدش - ، نگاهی به وی انداخت و گفت: این شخص به شهرت خواهد رسید.

حاشد بن اسماعیل می گوید: محمد بن اسماعیل بخاری، کودکی بیش نبود و همراه ما از محضر اساتید حدیث کسب فیض می کرد، ما می نوشتیم اما او چیزی نمی نوشت، ما به او می گفتیم: این آمدن و رفتنت چه فایده ای دارد شما

که چیزی نمی نویسید؟! او بعد از گذشت شانزده روز به ما گفت: شما مرا بسیار سرزنش می کنید؛ اکنون آنچه نوشته اید بیاورید و به من نشان دهید. ما نوشته هایمان که حدود پانزده هزار حدیث بود به وی نشان دادیم، آنگاه امام بخاری همه ی آنها را همانگونه که نوشته بودیم از حفظش برای ما خواند و ما برخی نوشته هایمان را تصحیح کردیم.

امام بخاری در قوت حافظه نابغه بود؛ ایشان می گویند: من صد هزار حدیث صحیح، و دویست هزار حدیث غیر صحیح از حفظ دارم.

هنگامی که امام بخاری به بغداد رفت ، و آوازه ایشان زبانزد خاص و عام گردیده بود، علما

و محدثین بغداد تصمیم گرفتند که حافظه ی امام بخاری را بیازمایند، لذا یک صد حدیث را انتخاب کردند و متن و سند احادیث را وارونه نمودند ، یعنی متن هر حدیث را با سند حدیث دیگر مخلوط کردند و برعکس، سپس ده نفر را برگزیدند، و به هر کدام از آنان ده حدیث دادند، آنگاه هر کدام از آنان آن ده حدیث را از اول تا آخرش برای امام بخاری می خواند، و از امام سؤال می کرد، امام بخاری در پاسخ می گفت: این حدیث رانمی شناسم، این گونه یکی پس از دیگری ده احادیثش را به پایان رساند، و امام فقط می گفت: این حدیث را نمی شناسم. افراد نادانی

ترتیب متن و سند همه ی احادیث نه نفر دیگر نیز درست نمود، و اشتباهاتشان را بیان کرد، سرانجام همه ی حضار به قدرت حفظ و ذکاوت شگفت انگیزش اعتراف نمودند.

شیوخ ایشان:

- 1- عبید الله بن موسی عبسی (ت: 213هـ).
- 2- مکی بن ابراهیم بلخی (ت: 215هـ).
- 3- عبد الأعلى بن مسهر (ت: 218هـ).
- 4- ابو نعیم فضل بن دکین (ت: 219هـ).

که حاضر بودند، گفتند: او جاهل و ناتوان است، و نمی داند، اما علما و محدثین به یکدیگر نگاه کردند و گفتند که وی متوجه شده است.

آنگاه امام بخاری به نفر اول فرمود: حدیث اولی که برایم خواندی صحیحش چنین است، و متن و سند آن را بیان نمود، و اینگونه همه ی احادیثش را تصحیح و اصلاح کرد، سپس به همین

نمود و آوازه اش به گوش تشنگان علم رسید، لذا جمعیت انبوهی برای شنیدن درس حدیث در محضرش حاضر شدند، امام در شهرهای بصره، بغداد، حجاز، بلخ و غیره به تدریس پرداخت، و در

5- آدم بن ایاس (ت: 220هـ).

6- عفان بن مسلم بصری (ت: 220هـ).

7- عبد الله بن عثمان مروزی (ت: 221هـ).

8- یحیی بن معین (ت: 233هـ).

9- علی بن مدینی (ت: 234هـ).

10- احمد بن حنبل (ت: 241هـ).

11- و...

شاگردان ایشان:

امام بخاری در عنفوان جوانی تدریس را آغاز

5- ابو عبد الله محمد بن نصر مروزی

(ت: 294هـ)

6- ابو جعفر محمد بن عبدالله حضرمی

(ت: 297هـ)

7- ابوبکر محمد بن اسحاق ابن خزیمه

(ت: 311هـ).

8- محمد بن یوسف فربری

9- ابراهیم بن معقل نسفی

10- و....

اواخر عمرش به زادگاهش بخارا بازگشت، ومدت طولانی مشغول تدریس وتحديث گردید، بیش از نود هزار نفر کتاب «صحیح» را از زبان ایشان شنیده اند، برخی از شاگردان برجسته ی امام را ذکر می نمایم:

1- مسلم بن حجاج نیشاپوری (ت: 261هـ)

2- ابو عیسی محمد بن عیسی ترمذی

(ت: 279هـ)

3- ابو عبد الرحمن احمد بن علی نسائی

(ت: 303)

4- ابو علی صالح جزره (ت: 293هـ).

- 3- التاريخ الأوسط
- 4- التاريخ الصغير
- 5- التفسير الكبير
- 6- المسند الكبير
- 7- كتاب العلل
- 8- كتاب رفع الیدین
- 9- كتاب الأشربة
- 10- كتاب القراءه خلف الإمام
- 11- كتاب الضعفاء
- 12- بر الوالدین

تألیفات:

امام بخاری خدمات شایانی برای اسلام انجام داد، و کتابهای گرانبهای از خود بجای گذاشت که مهمترین آنها کتاب ایشان در حدیث (الجامع الصحیح) «صحیح بخاری» می باشد، امام بخاری در عنفوان جوانی به تصنیف و تألیف روی آورده است. کتابهای دیگر امام بخاری عبارتند از:

- 1- الأدب المفرد
- 2- التاريخ الكبير

ترین کتاب بعد از قرآن کریم می باشد، امام بخاری در مدت 16 سال تلاش و زحمت فراوان از میان ششصد هزار احادیثی که حفظ داشت

13- کتاب الکنی

14- خلق افعال العباد

15- أسامی الصحابه.

صحیح بخاری وانگیزه ی تألیف:

همچنان که ذکر نمودیم امام بخاری علاوه از کتاب «صحیح» کتابهای گرانبهای دیگر نیز به رشته تحریر در آورده است، اما کتاب «صحیح» که نام کاملش: «الجامع المسند الصحیح المختصر من امور رسول الله وسننه وایامه» می باشد، شهرت ومقام خاصی دارد، که باتفاق مسلمانان، صحیح

انتخاب و تألیف نمود.

امام بخاری می گوید: هر حدیثی را که می خواستم در کتابم بنویسم ابتدا غسل می کردم و دو رکعت نماز می خواندم سپس استخاره می کردم، آنگاه بعد از اینکه به صحت آن یقین می کردم، آن را در کتاب «صحیح» ثبت می نمودم.

در عصر امام بخاری کتابهای مختلفی در متن حدیث تألیف شده بود، اما اکثر آن کتابها شامل

احادیث صحیح و ضعیف بود، روزی امام اسحاق بن راهویه، استاد امام بخاری خطاب به شاگردانش فرمود: چه خوب بود اگر احادیث صحیح رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم را در کتابی مختصر جمع آوری می کردید.

بنابراین، این سخن توجه امام بخاری را جلب نمود، لذا تصمیم گرفت که کتابی مختصر که فقط حاوی احادیث صحیح باشد، جمع آوری نماید.

ترتیب صحیح بخاری:

امام بخاری کتاب صحیح را به کتب، وکتب را ابواب مختلف تقسیم نموده است، کتاب صحیح بخاری شامل 97 کتاب و 3450 باب می باشد.

امام کتابش را به کتاب (بدء الوحی) آغاز کرده، سپس کتاب ایمان، بعد کتاب طهارت، آنگاه

همچنین امام بخاری شبی در خواب می بیند که روبروی رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم ایستاده و با یک بادبزی حشرات را از ایشان دور می کند، آنگاه از معبرین؛ تعبیر خوابش را پرسید، آنها گفتند که: شما احادیث ساختگی و دروغ را از رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم دور می کنید.

سرانجام این خواب نیز اراده اش را مصمم تر نمود؛ و کتاب صحیح را تألیف کرد.

نماز، بعدش زکات، سپس روزه، بعد حج ذکر نموده است. سپس کتاب بیوع (معاملات) را آورده، بعد از معاملات مرافعات: شهادت، صلح، وصیت، وقف، و جهاد، ذکر کرده است. آنگاه برخی ابواب غیر فقهی مانند: آغاز آفرینش، داستان زندگی پیامبران، بهشت و دوزخ، سپس مناقب قریش و فضیلت اصحاب پیامبر ذکر کرده است.

بعد از آن سیرت و غزوه های پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم آورده، و بعد از آن کتاب تفسیر ذکر نموده است.

سپس به فقه برگشته و کتاب نکاح، طلاق، و نفقه ذکر کرده، سپس کتاب خوراکیها، بعد

شاگردان ایشان:

صیت و آوازه امام مسلم به گوش خاص و عام رسید، لذا طالبان حدیث و تشنگان میراث محمدی از گوشه و اطراف سرزمین پهناور اسلام برای شنیدن و روایت حدیث به محضر امام می آمدند، افراد بی شماری از مجلس درس امام فیض بردند، حتی برخی از ائمه و اقران ایشان نیز از وی حدیث روایت کرده اند، ما تعدادی از شاگردان امام در را اینجا ذکر می نمایم:

(ت: 311هـ)

- 4 - موسی بن هارون
- 5 - ابو عوانه یعقوب بن اسحاق اسفرائینی
- 6 - یحیی بن صاعد
- 7 - ابراهیم بن محمد بن سفیان (ت: 308 هـ).
- 8 - ابراهیم بن ابی طالب

تألیفات:

امام مسلم خدمات شایانی برای اسلام ،
 بخصوص در زمینه جمع آوری احادیث انجام داده

1 - ابو عیسی ترمذی (ت: 279هـ).

- 2 - ابو حاتم رازی
- 3 - ابو بکر محمد بن اسحاق بن خزیمه

کتابهای دیگرایشان عبارتند از:

- 1 - کتاب العلل
- 2 - کتاب الأسماء والکنی
- 3 - کتاب الأقران
- 4 - کتاب المخضرمین
- 5 - کتاب من لیس له إلا راو واحد.
- 6 - کتاب اولاد الصحابه
- 7 - کتاب المسند الکبیر
- 8 - کتاب الجامع الکبیر
- 9 - کتاب التمییز

است ، و کتابهای مهمی در حدیث و علوم حدیث
تألیف نموده که مهمترین آنها: (الجامع الصحیح) «
صحیح مسلم» میباشد.

میان هزاران روایات برگزیند.

امام مسلم می فرماید: " این کتاب صحیح را از میان سیصد هزار حدیث انتخاب نموده ام."

از ویژگیهای صحیح مسلم اینست که تمام متون و طرق حدیث را یک جا ذکر می نماید، و آنها را در ابواب مختلف جدا جدا نمی سازد، چنان که امام بخاری انجام داده است، و همچنین

10 - کتاب طبقات التابعین.

صحیح امام مسلم و ویژگیهای آن:

کتاب امام مسلم دومین کتاب صحیح بشمار می آید، صحیح بخاری و صحیح مسلم صحیح ترین کتاب بعد از قرآن کریم می باشد که امت اسلام صحیح بودنش را پذیرفته است.

امام مسلم در انتخاب احادیث و رجال دقت خاصی بکار برده است، حتی سعی نموده اختلاف الفاظ راویان نیز بیان نماید، و این کتاب عظیم را از

بعد از مقدمه ی کتاب بجز احادیث مسند و مرفوع چیز دیگر از اقوال صحابه یا تابعین ذکر ننماید، و در کتابش احادیث "معلق" نیز نیآورده است.

شایان ذکر است که امام مسلم برای کتاب صحیح تراجم ابواب قرار نداده بلکه احادیث متعلق به هر موضوع را یکجا جمع آوری کرده است، اما شارحان کتاب صحیح، برایش عنوان کتابها و ابواب قرار داده اند، و بهترین کسی که برای صحیح مسلم، کتاب و ابواب قرار داده امام محیی الدین نووی است.

تعداد احادیث صحیح مسلم 4000 هزار

احادیث را تکرار نمی کند، مگر به ندرت؛ مثلاً برای اضافه ای که در سند یا متن حدیث وجود داشته باشد.

همچنین از ویژگیهای دیگرش اینست که امام مسلم در انتخاب الفاظ دقت زیادی بخرج داده، وسیعی نموده الفاظ راویان را ذکر نماید حتی در بیان صیغه ی روایت که آیا بلفظ "أخبرنا" یا "حدثنا" است. و اگر گروهی یک حدیث را روایت کرده اند هر کدام برای بیان الفاظ حیث و صیغه ی تحدیث چه الفاظی بکار برده اند، و این لفظ ذکر شده مثلاً لفظ کدام یک از راویان می باشد.

همچنین امام مسلم بشدت کوشیده است که

همچنانکه علمای اسلام به صحیح بخاری توجه خاصی داشته اند، به صحیح امام مسلم نیز از نظر شرح، اختصار، و بیان مسائل فقهی اش توجه ویژه ای نموده اند، از شرحهای مشهور براین کتاب:

1 - "المعلم فی شرح کتاب مسلم" تألیف امام ابو عبد الله مازری است.

2 - "اکمال المعلم فی شرح صحیح مسلم" تألیف قاضی عیاض

3 - "المنهاج فی شرح صحیح مسلم بن الحجاج" تألیف امام محیی الدین نووی است که کاملترین و بهترین شرح

حدیث می باشد.

شرح صحیح مسلم:

امام قرطبی این مختصر را شرح داده و آن را " المفهم لما أشكل من تلخیص صحیح مسلم" نامیده است.

3 - مختصر امام زکی الدین عبدالعظیم منذری، براین کتاب توسط امام صدیق حسن خان قنوجی شرحی بنام " السراج الوهاج " نوشته شده است.

* کتاب مختصر امام منذری توسط محدث عصر علامه آلبانی تحقیق و چاپ شده، که ان شاء الله در آینده نزدیک ترجمه ی فارسی آن در دسترس محبان حدیث نبوی قرار خواهد

صحیح مسلم بشمار می آید.

4 - " الملهم شرح صحیح مسلم" تألیف شیخ مشایخ ما امام شبیر احمد عثمانی.

مختصر صحیح مسلم:

عده ای از علما کتاب صحیح امام مسلم را اختصار نموده اند، که در اینجا می توان به برخی از آنها اشاره نمود:

1 - مختصر امام ابو عبد الله شرف الدین مرسی.

2 - مختصر امام احمد بن عمر قرطبی، و خود

حدیث در کتابهایش پرداخت، و کیسه ای از خرما نزدش گذاشته شده بود؛ همچنان که غرق مطالعه و جستجوی حدیث بود، خرماها را نیز یکی یکی تناول می کرد تا اینکه خرماها تمام گردید، و آن حدیث مورد نظر را نیز یافت، و خوردن این خرمای بیش از اندازه سبب وفات ایشان گردید.

3- امام ابو داود سجستانی (سیستانی)

گرفت.

وفات:

امام مسلم، عصر یک شنبه، ماه رجب سال 261 هجری در سن 57 سالگی چشم از جهان فرو بست و در نصرآباد نیشاپور به خاک سپرده شد. تاریخ نویسان داستان عجیبی در باره ی سبب وفات ایشان نوشته اند، می گویند: مجلس مذاکره حدیث برپا بود از امام مسلم در باره یک حدیثی پرسیده شد، امام در همان مجلس آن حدیث را ندانست، آنگاه به منزل رفت و به جستجوی آن

شیوخ امام:

- 1 - امام احمد بن حنبل
- 2 - یحیی بن معین
- 3 - قتیبہ بن سعید
- 4 - عثمان بن ابی شیبہ
- 5 - عبد الله بن رجاء
- 6 - ابوالولید طیالسی
- 7 - مسلم بن ابراهیم
- 8 - ابراهیم بن بشار

امام سلیمان بن اشعث ابو داود سجستانی در سال 202 هجری در سیستان چشم به دنیا گشود. امام ابو داود از کودکی شیفته علم حدیث بود، لذا از محضر علما و دانشمندان شهر خود کسب فیض نمود.

سپس برای تحصیل دانش و جمع آوری حدیث به شهرهای عراق، حجاز، مصر، شام و خراسان سفر کرد، در این سفرها از پیشوایان علم حدیث، اخذ حدیث کرد.

شاگردان امام:

- 1 - ابو عیسیٰ ترمذی
- 2 - ابو عبد الرحمن نسایی
- 3 - ابوبکر عبد الله بن ابی داود (پسرش)
- 4 - ابو عوانه یعقوب اسفرائینی
- 5 - ابو علی محمد بن علی لؤلؤئی

- 9 - اسحاق بن راهویه
- 10 - عبد الله بن مسلمه قعنبی
- 11 - سلیمان بن حرب.

10 - احمد بن علی بن حسن بصری

11 - محمد بن جعفر فریابی.

تالیفات:

امام ابوداود در زمینه جمع آوری احادیث زحمات فراوانی متحمل گردید، و آثار زیادی از خود بجای گذاشت که مهمترین آنها کتاب گرانقدرش: "سنن ابوداود" می باشد، آثار دیگر امام عبارتند از:

1 - کتاب المراسیل

6 - محمد بن ابی بکر بن داسه

7 - محمد بن علی بن عثمان آجری

8 - ابوبکر ابن ابی الدنیا

9 - ابو سعید بن الأعرابی

است، و برای جمع آوریش بیش از ده سال از عمرش را در این راه صرف نمود، و برخی از علما می گویند که ابو داود اولین فردی است که کتاب السنن را جمع آوری نموده است.

و در اصطلاح محدثین «السنن» به کتابی اطلاق می شود که برحسب ابواب فقه؛ طهارت، نماز و زکات ... مرتب شده باشد.

امام ابو داود در نامه ای که برای اهل مکه نوشته است منهج و روش خود را در جمع آوری کتاب "السنن" بیان نموده است.

امام در این رساله می فرماید: من حدود پانصد

2 - مسائل الامام احمد

3 - کتاب القدر

4 - الناسخ و المنسوخ

5 - کتاب الزهد

6 - اخبار الخوارج

7 - فضائل الأعمال.

سنن اُبی داود:

امام ابو داود کتابش را «السنن» نامیده

هزار حدیث رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم را نوشته ام، که از میان آنها 4800 حدیث را برگزیده، و در این کتابم قرار داده ام، در این کتاب احادیث صحیح و آنچه به آن شباهت، یا نزدیکی دارد - (حدیث حسن) - آورده ام، و حدیثی که علما برترک آن اجماع داشته باشند در این کتاب نیاورده ام، و هرگاه حدیثی ذکر نمایم که در آن سستی و ضعف شدید وجود داشته باشد، بیان می کنم، و احادیثی که در موردش چیزی نگفته ام صالح می باشند.

همچنانکه گفتیم امام ابوداود کتابش را به کتب، و آنگاه کتب را به ابواب تقسیم نموده است، شمار کتابهایش 35 کتاب می باشد، و تعداد ابوابش

1871 باب است.

شمار تمام احادیث کتاب 4800 حدیث می باشد، برخی تعداد آن را 5274 حدیث ذکر کرده اند، و این برمی گردد به این که برخی حدیث مکرر را یک حدیث و برخی دیگر دو حدیث یا بیشتر بشمار می آورند.

گفتنی است که محدث عصر علامه آلبانی کتاب سنن ابی داود را به دو بخش «صحیح سنن ابی داود» و «ضعیف سنن ابی داود» تقسیم نموده است.

شده است، که مهمترین و مشهورترین آنها:

- 1 - "معالم السنن" تألیف امام ابوسلیمان احمد بن ابراهیم خطابی.
- 2 - "عون المعبود" تألیف علامه ی محدث عظیم آبادی است.

مختصر و تهذیب سنن ابی داود:

امام عبد العظیم منذری کتاب سنن را اختصار نموده، و امام ابن قیم این مختصر را تهذیب و شرح کرده است.

شرح سنن ابی داود:

شرحهای زیادی بر کتاب سنن ابوداود نوشته

ترمذی، در سال 209 هجری در ترمذ چشم به جهان گشود، از سنین کودکی فراگیری علم را آغاز نمود، لذا از محضر علمای شهر خود استفاده کرد، آنگاه برای کسب دانش بیشتر و جمع آوری احادیث به اقطار جهان مسافرت کرد.

امام ترمذی از نظر وسعت علم و حافظه نابغه بود، امام ابن حجر عسقلانی در کتاب "تهذیب التهذیب" از امام ترمذی حکایت می کند: در مسیر راه مکه بودم و از یکی از محدثین دو جزء حدیث نوشته بوده م، اتفاقاً گذار همان محدث به

وفات:

امام ابو داود بعد از یک عمر تلاش و خدمت برای اسلام، در سن 73 سالگی در سال 275 هجری در بصره چشم از دار فانی فرو بست و به دار باقی شتافت.

4- امام ابو عیسی ترمذی

امام ابو عیسی محمد بن عیسی بن سوره

گفت: آیا پیش از آمدن به اینجا آنها را یاد کرده ای؟! عرض کردم: خیر. سپس گفتم: احادیثی دیگر برایم بخوان، آنگاه وی چهل حدیث از روایات غریبش برایم خواند، سپس گفت: حالا اینها بخوان، من آنها را از اول تا آخرش برایش خواندم، در پایان گفت: کسی مثل شما ندیده ام.

شیوخ امام:

امام ترمذی از محضر علما و دانشمندان

مشهوری کسب فیض نمود، مانند:

1 - امام محمد بن اسماعیل بخاری

آنجا افتاد، خواستم که آن احادیث را از زبان خود استاد بشنوم، لذا به گمان این که آن دو جزء با خود دارم به محضرش رسیدم، در صورتی که من چیز دیگری برداشته بودم، و از استاد تقاضای سماع آن احادیث نمودم، ایشان موافقت کردند، و گفتند: من می خوانم شما با نوشته هایت مطابقت دهید، و شروع به خواندن کرد، ناگهان متوجه شد که برگه های سفید و ننوشته در دست دارم، ناراحت شد و گفت: آیا مرا مسخره می کنی؟! عرض کردم: خیر، من اینها را از بر دارم.

- 8 - علی بن حجر
- 9 - قتیبه بن سعید
- 10 - محمد بن بشار

شاگردان:

امام نسائی محدث و امام عصر خود بود،
 و افراد بیشماری از وی کسب دانش نموده اند، که
 برخی از آنها را ذکر می نمایم:
 1 - امام ابو القاسم طبرانی

شیوخ امام:

- 1 - امام ابو داود سیستانی
- 2 - امام ابو عیسی ترمذی
- 3 - ابراهیم بن یعقوب جوزجانی
- 4 - اسحاق بن راهویه
- 5 - اسحاق بن ابراهیم
- 6 - حارث بن مسکین
- 7 - علی بن خشرم

10 - محمد بن هارون بن شعيب.

تألیفات:

امام نسائی کتابهای گرانبهای را از خود بجای گذاشته است که مهمترین آنها " المجتبی " یا " سنن (صغری) نسائی می باشد.

کتابهای دیگر امام:

1 - سنن کبری

2 - خصائص امیر المومنین علی

3 - کتاب الکنی

4 - ضعفاء والمتروکین

2 - امام ابو جعفر طحاوی

3 - ابراهیم بن محمد بن سنان

4 - ابوبکر احمد بن اسحاق ابن سنی

5 - ابو بشر دولابی

6 - ابو جعفر احمد بن محمد نحاس نحوی

7 - ابو علی نیشاپوری

8 - حسن بن خضر اسیوطی

9 - محمد بن معاویه اندلسی

سنن نسائی:

امام نسایی هنگامی که از تألیف کتاب "السنن الکبری" فراغت یافت، آن را به امیر شهر رمله اهداء نمود، امیر پرسید: آیا تمام آنچه در این کتاب وجود دارد صحیح می باشد؟ امام گفت: در آن صحیح و حسن و آنچه که به این دو نزدیک است وجود دارد. امیر افزود: احادیث صحیح را از غیر صحیح برایم مشخص کن. آنگاه امام نسایی کتاب «السنن الصغری» را تألیف نمود و آن را «

5 - فضائل الصحابه

6 - مناسک الحج.

شرح سنن نسایی:

هرچند بر کتاب سنن امام نسایی مانند سایر کتابهای سنن، شرح مفصل نوشته نشده، ولی میتوانیم برخی از شروح آن را ذکر نماییم:

- 1 - زهر الربی علی المجتبی تألیف امام جلال الدین سیوطی
- 2 - تعلیقات و شرح سندی، تألیف علامه ابوالحسن محمد بن عبد الهادی سندی (متوفای: 1138هـ)
- 3 - تعلیقات السلفیه تألیف شیخ مشایخ ما علامه

المجتبی « نامید.

امام نسایی در انتخاب احادیث این کتاب بسیار دقت نموده، و با کنجکاوی و احتیاط شدید نوشته است، تا جایی که عده ای از علما معتقدند که رتبه ی سنن نسایی بعد از صحیحین می باشد، چون که احادیث ضعیف، خیلی کم در آن یافت می شود. تقریباً حدود ده حدیث از طرف ابن جوزی مورد انتقاد قرار گرفته، که امام سیوطی آنها را پاسخ داده است.

محدث ناصر الدین آلبانی نیز کتاب نسایی را به دو بخش صحیح و ضعیف تقسیم نموده است.

ابوعطا الله محمد حنیف فوجیانی

(متوفای: 1409 هـ)

وفات:

امام نسائی در سن 88 یا 89 سالگی در سال
303 هجری در مکه در گذشت، اما امام ذهبی
می گوید: درست این است که در رمله (فسطین)
وفات نموده است.

مشایخ شهر خود، به سرزمینهای حجاز، عراق، کوفه، بصره، شام و مصر مسافرت کرد، و از محضر مشایخ و حفاظ حدیث کسب فیض نمود، و از آنها حدیث نوشت، تا اینکه خودش امامی از ائمه حدیث گردید.

شیوخ امام:

6- امام ابن ماجه قزوینی

امام ابو عبد الله محمد بن یزید بن عبد الله بن ماجه قزوینی، در سال 207 هجری در قزوین چشم به دنیا گشود، و از سنین کودکی شیفته علم و دانش بود، و بعد از فراگیری علم حدیث از

شاگردان امام:

- 1 - أبو الحسن علی بن ابراهیم القطان
- 2 - محمد بن عیسی الأبهری
- 3 - أبو الطیب احمد بن روح البغدادی
- 4 - أبو عمرو احمد بن محمد بن حکیم
المدینی
- 5 - سلیمان بن یزید الفامی.

- 1 - ابوبکر بن ابی شیبہ
- 2 - عثمان بن ابی شیبہ
- 3 - محمد بن عبد الله بن نمیر
- 4 - هشام بن عمار
- 5 - علی بن محمد طنافسی
- 6 - جباره بن مغلس
- 7 - مصعب بن عبد الله زبیری.
- 8 - سويد بن سعید
- 9 - عبد الرحمن بن عبد الرحیم دحیم
- 10 - ابو مصعب زهری.

بزودی منتشر می شود:

سیاه دانه داروی شفا بخش

تألیف

دکتر حسین تاجی گله داری

زمزم آب شفا بخش

تألیف

دکتر حسین تاجی گله داری

تألیفات:

امام ابن ماجه در تفسیر، تاریخ و حدیث

کتابهای را تألیف کرد که عبارتند از:

1 - سنن ابن ماجه

2 - تفسیر القرآن الکریم

3 - کتاب التاریخ

مهمترین کتاب ایشان که بدست ما رسیده

کتاب «السنن» می باشد که ششمین کتاب از کتب

حدیث بشمار می آید.

